

Készítette:

a Budapesti Szociális Szakmatámogatási Hálózat
(BUSZSZH) Család és Gyermejkölési Szolgáltatások
Munkacsoportja, és a Gyermek Átmeneti Gondozási
Szolgáltatásainak Munkacsoportja

A családok átmeneti otthonai és a család-és gyermekjölési szolgáltatók közti együttműködés TSZR javaslat

2024.

BELÜGYMINISZTÉRIUM

20 NSZI 21

A kiadvány a Belügyminisztérium és a Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatásával jelent meg.

**A CSALÁDOK ÁTMENETI OTTHONAI ÉS A CSALÁD-ÉS GYERMEKJÓLÉTI
SZOLGÁLTATÓK KÖZTI EGYÜTTMŰKÖDÉS**

TSZR JAVASLAT

Készítették:

Balla Edit	ellátási egységvezető
Molnárné Csillag Mirna	egységvezető helyettes
Pálfai Zsófia	szakmai vezető
Papp Krisztina	intézményvezető
dr. Schmidt Ágnes	intézményvezető

Lektorálták:

Sziklai István	szociálpolitikus
----------------	------------------

2024.

A program megvalósulását Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatta, a „Területi szakmatámogatási rendszer létrehozása, szakmatámogatási feladatok ellátása- 2021” (TSZR2021) pályázat keretében.

Előszó

Jelen szakmai anyagot készítő munkacsoport, amely a Budapesti Szociális Szakmatámogatási Hálózat¹ gyermekjóléti szolgáltatások és átmeneti gondozások munkacsoportjaiból alakult, azt a célt tűzte maga elé, hogy megfogalmazza a gyermekek és családjaik részére családok átmeneti otthonaiban (továbbiakban: csáo) biztosított átmeneti gondozás során a család-és gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozó családgondozók, azaz a családsegítők és az esetmenedzserek együttműködésének módját, irányelveit.

Továbbá cél, hogy az ajánlás iránymutatást adjon a partnerség viszonyára, illetve meghatározza a konkrétan elvégzendő szociális munka tartalmát, és az abban résztvevő segítők tevékenységét, valamint kijelölje a szereplők kompetencia határait. Mindez annak érdekében történik, hogy a gyermekek családban tartásának körülményeit biztosítsuk, és a két szakterület munkatársai ennek a célnak az eléréséért professzionális együttműködésben végezzék munkájukat.

A jogszabályi előírások egységes módon szabályozzák az átmeneti gondozás intézményeit, emellett az intézmények működése a gyakorlatban nagyon színes, változatos.

Az átmeneti otthonok *fenntartó szerint* is különbözőek lehetnek: önkormányzati, civil vagy egyházi fenntartásúak.

Az *ellátási terület szerint* lehet: országos, regionális, vármegye és település szintű, valamint a települési önkormányzatok ellátási szerződése alapján szervezett.

Ezek együttesen hatnak a szolgáltatásokra, meghatározhatják a bennük folyó szakmai munkát (pl. be-és kiköltözés szakaszában).

A *gyermekjóléti szolgálatok és családok átmeneti otthonai együttműködését* tekintve három együttműködési szintet különböztetünk meg:

- fenntartói szint
- intézményi szint
- szakemberek szintjét.

Ebben a szakmai anyagban az intézményi szintet és a szakemberek szintjét tárgyaljuk, mert az együttműködés kereteit az intézményi szintű, intézmények közti kapcsolódással fektetjük le, melyeket a szakemberek töltenek meg tartalommal a gondozási folyamatok során.

¹ A Budapesti Szociális Szakmatámogatási Hálózat része az ország egészét lefedő területi szakmatámogatási hálózatnak (TSZR).

Az alkalmazott fogalmak tartalma

Átmeneti gondozás

„A gyermekek átmeneti gondozása során – a szülői felügyeletet gyakorló szülő vagy más törvényes képviselő (a továbbiakban együtt: Szülő) kérelmére vagy beleegyezésével – ideiglenes jelleggel, teljes körű ellátást kell biztosítani, ha a szülő egészségügyi körülménye, életvezetési problémája, indokolt távolléte vagy más akadályoztatása miatt a gyermek nevelését a családban nem tudja megoldani. A fogyatékos gyermek számára a különleges szükségleteihez igazodó ellátást kell biztosítani.”²

Címadatok

Háromféle lakcímet lehet rögzíteni a szolgáltatások során kötelezően használandó online adminisztratív felelületen, vagyis a Gyermekeink Védelmében Informatikai Rendszerben (továbbiakban: GYVR), ezek: a lakóhely, a tartózkodási hely, és a szokásos tartózkodási hely.

Lakóhely és tartózkodási hely alatt a lakcímkártyán lévő címadat értendő, szokásos tartózkodási hely alatt pedig azt kell érteni, ahová a személy nincs bejelentve, de ahol életvitelszerűen tartózkodik.

A szokásos tartózkodási hely³ fogalma megegyezik a magyar jogrendben használt tényleges tartózkodási hely fogalmával.

Illetékesség

Az illetékesség meghatározása több okból szükséges a kérelmező vagy a csáo-ban élő családok esetében:

Ezek lehetnek a következők:

² **Gyvt. 45 § (2)**

³ *A polgár lakóhelye:* annak a lakásnak vagy szállásnak (a továbbiakban együtt: lakás) a címe, amely a polgár állammal, továbbá a természetes és jogi személyekkel, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel való hivatalos kapcsolattartása, valamint lakóhelyhez kötött jogai és kötelezettségei megalapozásául szolgál.

A polgár tartózkodási helye: annak a lakásnak a címe, ahol a polgár – a lakóhely-változtatás szándéka nélkül – három hónapnál hosszabb ideig tartózkodik. /A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 5. § (2)-(3) bekezdés/

A szokásos tartózkodási hely fogalma megegyezik a magyar jogrendben még használt tényleges tartózkodási hely fogalmával.

- hogy melyik család- és gyermekjóléti szolgáltató tud tényleges segítséget nyújtani a családnak,
- melyik cső tudja felvenni a jelentkezőt az ellátási területe vagy ellátási szerződés alapján (ezt az intézmény működési engedélye és tanúsítványa tartalmazza),
- melyik települési önkormányzat, kormányhivatal jár el a családdal kapcsolatos ügyekben,
- melyik köznevelési intézménynek vagy bölcsődének kell a gyermek(ek)et felvenni,
- illetve melyik egészségügyi intézmény látja el a családot.

Az illetékességet a gyermekvédelem területén a következő jogszabályok határozzák meg:

A Gyvt. 16 §.-a alapján ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, a helyi önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörébe tartozó eljárásoknál az illetékességet a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának lakóhelye határozza meg.

Gyvt. 38. § (2) bekezdése alapján az alapellátás keretében nyújtott személyes gondoskodást - lehetőség szerint - a jogosult lakóhelyéhez, tartózkodási helyéhez legközelebb eső ellátást nyújtó személynél vagy intézményben kell biztosítani.

94. §. (5): A települési önkormányzat által fenntartott intézmények ellátási területe a település lakosságára terjed ki, kivéve a *39/A. § (4)* bekezdése szerinti kijelölés esetében, ha az intézményt társulás keretében közösen tartják fenn, vagy ha az ellátást szerződésben vállalta más önkormányzat lakosságára is kiterjedően.

331/2006. (XII. 23.) Kormányrendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről az alábbiak szerint rendelkezik *az általános illetékességről:*

21. § (1) Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén

a) a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának,

b) az ügyei vitelében akadályozott, illetőleg cselekvőképességet érintő gondnokság alatt álló személynek,

c) az ideiglenes gondnokrendeléssel, zárgondnok kirendelésével, valamint gondnokság alá helyezési eljárással érintett személynek a lakóhelye található.

(2) Ha a szülői felügyelet gyakorlására jogosult szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területén található, a gyámhatóság illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található.

A megnevezett jogszabályok értelmében tehát a *család-és gyermekjóléti szolgáltatás biztosítása* a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti település család- és gyermekjóléti szolgálatának, illetve a járási család-és gyermekjóléti központnak a feladata. Hatósági intézkedés kezdeményezését, illetve javaslattételt, az *ideiglenes hatályú elhelyezés és védelembe vétel* esetén is a tényleges tartózkodási hely szerinti gyámhatóságnál kell megtenni, amely (amennyiben nem azonos a gyermek lakóhelyével) a határozathozatalt követően az illetékes gyámhivatallal közli azt.

Az *egyéb illetékességi szabályok* alapján (331/2006. (XII. 23.) Korm.rendelet 22-23. §) ha a gyermeket *nevelésbe vették*, a gyámhivatal illetékessége mindaddig fennáll, ameddig a gyermek lakóhelye nem változik meg. Ha a gyermek lakóhelye megváltozik, a gyámhivatal illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. Az illetékességváltás a gyermek valamennyi, a gyámhivatal hatáskörébe tartozó ügyére kiterjed.

A gyermek szüleit a tényleges tartózkodási helye szerint illetékes járási család-és gyermekjóléti központ eszményrendsze, és család- és gyermekjóléti szolgálatának családsegítője támogatja a gyermekkel való kapcsolattartásban, illetve a hazagondozás folyamatában.

Munkájukat a GYVR-ben dokumentálják.

Az átmeneti gondozás igénybevételének minden formája a szülő/törvényes képviselő kérelmére, vagy beleegyezésével történik, így ez egy önkéntesen igénybe vehető szolgáltatás, amely során a szülő/törvényes képviselő felelőssége, felügyeleti joga, kompetenciája nem csökken, és nem sérül.

Az átmeneti gondozás és a családok

Az átmeneti gondozás az ideiglenes lakhatási gondokkal küzdő családok számára szolgáltatást biztosít a család egységének megtartására. A szociális munka eszközeivel támogatja a családot önálló életvitelük megtartásában, vagy annak visszaállításában.

Ennek a célnak a jogszabályi kerete az alábbi szövegezés:

„Az otthontalanná vált szülő kérelmére a családok átmeneti otthonában együttesen helyezhető el a gyermek és szülője, valamint legfeljebb 21. életévének betöltéséig vagy – ha tanulói jogviszonyban, hallgatói jogviszonyban vagy felnőttképzési jogviszonyban áll –, legfeljebb 24. életévének betöltéséig a gyermek nagykorú testvére, feltéve, hogy elhelyezés hiányában lakhatásuk nem lenne biztosított, és a gyermeket emiatt el kellene választani szülőjétől, családjától.” Gyvt. 51. § (1)

A szülő helyett más törvényes képviselő, gyám is kérheti az elhelyezést a gyermek(ek) és a család számára.

A család csáo-ba történő elhelyezésével megelőzhető a gyermek családból való kiemelése. Ennek okán önkéntes, ugyanakkor védelembe vételi eljárás során, hatósági kezdeményezésre kötelezéssel is történhet, pl. családon belüli erőszak (ld. krízis módszertan⁴) eseteiben, vagy szülői kompetencianövelése, szenvedélybetegség, lakhatási probléma rendezésének megkezdése, egészségügyi problémák, mentális betegségek céljából folyamatos jelenléttel, védett környezetben.

Az átmeneti gondozás során a csáo fogadja be az életvezetési problémák, vagy más szociális és családi krízis miatt otthontalanná vált, továbbá a védelmet kereső anyát és gyermekét, valamint legfeljebb 21. életévének betöltéséig a gyermek nagykorú testvérét.

A csáo kiemelt feladatai közé tartozik a válsághelyzetben lévő bántalmazott, vagy várandós anyák, illetve a szülészetről kikerülő anya és gyermekének ellátása.

A szolgáltatás célja a gyermekek családban történő nevelkedésének elősegítése, egészséges testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének biztosítása a szülő megtámogatásával.

Kiemelt cél, hogy a válsághelyzetben lévő családok minimális intervencióval, meghatározott időn belül rendezni tudják helyzetüket, és a család működőképes maradjon, azaz megszűnjenek azok a tényezők, melyek a gyermek családon belül történő nevelését veszélyeztetik.

⁴ Szakmai protokoll családok átmeneti otthona keretében működtetett krízisközpontok számára

A családok kísérésének alapelvei

Az átmeneti gondozásban eltöltött idő alatt egy széleskörű szakmai team kíséri a családot: családgondozó, családsegítő, esetmenedzser, szakgondozó, pszichológus/mentálhigiénés munkatárs, jogász, fejlesztőpedagógus, illetve az intézmény szakmai programjába beemelt szolgáltatás szakembere, pl. meseterapeuta, családterapeuta, életvezetési tanácsadó coach, mentor.

Az átmeneti gondozást nyújtó intézményekben az esélykiegyenlítés jegyében egyfajta befogadás, társadalmi inkluzív folyamat zajlik, olyan professzionális szolgáltatási gyűrű, közösségépítés veszi körbe, ami a családok megerősödését segíti elő.

A család felvételéről a családok átmeneti otthonának intézményvezetője/szakmai vezetője dönt a csőo szakmai team-jének bevonásával. A döntés megalapozása a team felelőssége is a bekerülési szempontok kialakításával, az előgondozás, vagy interjúztatás során levont tapasztalatok elemzésével.

Együttműködés az információ átadás módja, tartalma, a döntés folyamata

A családok átmeneti otthonaiba jelentkezés történhet telefonon, levélben, e-mailen és személyesen. Az alapvető információk és elérhetőségek a családokkal kapcsolatban a „Felvételt kérők regisztrációs lapján” kerülnek vezetésre.

Ha üresedés várható az intézményben, akkor felvételi beszélgetést szervez a csáo szakmai vezetője, vagy az általa erre a feladattal megbízott munkatárs.

A felvételi beszélgetésen megvizsgálják a szolgáltatás szükségességét, időtartamát, lehetséges kimeneteit.

A felvételi beszélgetést megelőzheti a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálattól / központtól, vagy más átmeneti gondozást nyújtó intézménytől érkező írásban megküldött ajánlás, támogatás is.

Jelentős nyomás alá kerülnek a szakemberek is a felvételi folyamatban akkor, amikor a helyzetet több esetben azonnal meg kell oldani, így olyan ügyfelekért „kell” garanciát vállalni, akiket nem ismerünk - mindez a beküldő és a fogadó fél számára is nagy megterhelést jelentő érzelmi, mentális, szakmai, erkölcsi hatás. Ekkor tudjuk segítség hívni az egymás iránti szakmai tiszteletet és őszinteséget.

Krízis és intervenció

A családok átmeneti otthonába történő beköltözés minden család számára egyfajta krízis.

Maga a beköltözés magas fokú veszteséggel járhat a család részéről: kiszakadnak a megszokott szociokulturális környezetükből, anyagi bizonytalansággal néznek szembe, távol kerülnek a családtagoktól, bekerülnek egy új és ismeretlen rendszerbe.

A krízis kísérésében a családok átmeneti otthona egy jó terep lehet arra, hogy a szociális munka eszközeivel új lehetőségeket, megoldásokat tárhassanak fel a családok, melyeket segítségül hívhatnak a további életük során is.

Míg egy „normál” krízis esetén a fókusz az azonnali beavatkozáson van, addig a beköltözéssel járó krízist leginkább kíséreni szükséges. Ezt a tényt a teamben dolgozó helyi és a szolgálat/központ szakembereinek egyaránt szükséges tudatosítania, arra (fel-)készülnie.

Nagyon fontos, hogy a szakemberek tudjanak dolgozni az „itt és most”-ban, legyenek elérhetőek, megértőek, továbbá elfogadó – támogató attitűddel forduljanak az ügyfélhez.

Későbbiekben a szülők megnyugtatósa kerül előtérbe, amiben nagyon sokat segíthet, ha a szakemberek el tudják mondani a családtagoknak, hogy mindaz, amit éreznek, az rendben van. Rendben van, hogy szomorúak, hogy nem találják a helyüket, hogy esetleg a gyermek álomba sírja magát. Teljesen normális, ha azt érzik, hogy nem szeretnének egy

intézményben élni. Szükséges tudniuk, hogy nincs velük semmi baj. Az elfogadás, a beilleszkedés folyamatában ezt az érzetet, vagy éppen a krízis időszak lecsengését az együttműködésre és a partnerségre lehet fordítani.

Ennek folyamán az első hetekben tér biztosítására van szüksége a családnak abban, hogy berendezkedjenek az új életvitelre, ugyanakkor a biztonságérzetük növelése érdekében a szükséges információkkal kell ellátni őket (az épület, házirend, a többi család megismerése), illetve az elvárásokat szükséges egyeztetni. A munkatársak bemutatását követően a lehetséges szolgáltatásokat is érdemes ekkor felajánlani (pl. pszichológus).

Mivel a krízisben levő személy befolyásolható, ebben az érzékeny időszakban fontos, hogy a családtagok a munkatársaktól kapjanak releváns információkat, és megértsék azt, hogy az átmeneti gondozás miben is lehet segítségükre.

Az első szakasz tehát a megérkezés időszaka. A szülőket mindvégig erősíteni szükséges abban, hogy az adott helyzetükben legjobb tudásuk szerint a gyermek legjobb érdekének elsődlegességét tartották szem előtt, amikor úgy döntöttek, átmeneti gondozást vesznek igénybe.

Előfordulhat, hogy negatív indulatáttétel jelenik meg a család egyes tagjainál a segítő szakember, az intézmény felé. Tudatosítással, önismereti munkával és szupervízió segítségével a segítő képes ezt kezelni.

Rendkívül fontos, hogy a családot körbe ölelő szakemberi team tudatában legyen annak, hogy a család krízist él át, és aszerint támogassa a családot és környezetét. A krízis kimenetele függ az egyéni mintázattól, ugyanakkor jól kísérve a családot sikerülhet ezt az időszakot lecsökkenteni.

A krízis okozta feszültség csökkenéséhez eszközeink a következők:

- információ átadás
- kapcsolódás a családhoz, családtagokhoz
- támasz nyújtása.

A krízisben benne van a fejlődés lehetősége is, így abban az esetben, ha a fent felsoroltakat a családok megkapják, megtapasztalhatják, bizalommal és biztonságérzettel tudnak az elkötelezett közös munka felé elindulni.

Ebből az érzékeny szakaszból kijöve indul meg a szakmai munka második szakasza: maga a családgondozás.

Fontos megemlíteni a kapcsolati erőszakból érkező családok helyzetét, mint a krízis egy speciális formáját.

A bántalmazott emberekkel való hatékony kommunikáció eltér a hétköznapi beszélgetésektől, hiszen olyan ember bizalmát kell elnyernünk, aki krízishelyzetben és esetleg életveszélyben van. Ezért jó, ha a beszélgetés során tudatosan alkalmazunk bizonyos technikákat.

Hallgassa meg értő figyelemmel!

Ne kritizálja a bántalmazót vagy a kapcsolatot!

Ne kezdjen el tanácsokat osztogatni!

Segítsen az érintettnek abban, hogy informált döntést tudjon hozni!

A bántalmazással kapcsolatos ismereteket, a helyzet kezelésének módszertanát képzéseken, szakirodalomból tudjuk biztonságosan elsajátítani.

Ne árts, ne bánts, ne ítélezz!

A családok sok mindenben átmentek mire bekerülnek. Fontos annak felismerése, hogy hol vannak a család határai, az együttműködés, alkalmazkodás milyen mértékű, illetve mit képesek befogadni, a saját negatív élmények elárasztottsága milyen mértékben befolyásolja a kommunikációt, megjelenést, tervezést.

Belépés a csáo szolgáltatásba

Az átmeneti gondozás alapelveinek meghatározásánál „Az átmeneti gondozás – célszerű vagy ideális elképzelés?” című módszertani kézikönyvében így fogalmaznak a szerzők:

„/.../ ha a prevenció fogalmát az átmeneti gondozásra vonatkoztatjuk, akkor az elsősorban nem preventív, hanem minimális intervenció szolgáltatás. Ez azt jelenti, hogy minimális szakemberi beavatkozással (rövid időtartamú, szükség szerinti teljes körű ellátás, a szükséges szakemberek bevonása stb.) maximálisan törekszünk a családok életét akadályozó tényezők csökkentésére, illetve megszüntetésére. Fontos kihangsúlyozni, hogy

*minimális beavatkozásnál a család autonómiája meg kell maradjon, illetve megerősítést kell nyerjen.*⁵ (Papp – Tüski, 2005., 14.old.)

Jelenleg sokkal nagyobb elvárások vannak a csáo-k felé, mint korábban, mert a bekerülő családok problémáinak komplexitása főleg életvezetési nehézségekben, együttműködés tekintetében mélyebb és nehezebben kezelhető.

Mivel több problémát, diszfunkciót kell rendezni, mások a kihívások, alapvetően nem egy problémára fókuszáló ellátás kell, mint pl. a lakhatási nehézség rendezése, hanem komplexebb diszfunkcionális zavarokra való válaszadásnak is fokozottan meg kell felelni, ez a szakemberek részéről is több figyelmet, összetettebb képzettséget igényel.

A család véleménye fontos arról, hogy az ellátás szolgáltató jellegéből adódóan milyen mértékű segítséget kíván, illetve képes elfogadni. Pl. a házirend betartásában vannak-e olyan elemek, melyek egy-egy család számára betarthatatlanok: pl. szenvedélybetegség esetében alkoholfogyasztás teljes tilalma, dohányzás korlátozása, éjszakai kapuzáráshoz alkalmazkodás stb.

Szakmaiság feltételeinek pontosabb megszabása esetében fontos alapelemek:

- a család szintjéhez igazodó intervenció meghatározása
- intenzív, személyreszabott, célratartott szolgáltatáselemek megkeresése, alkalmazása
- egyes helyzetek külön-külön értelmezése, ugyanakkor az általános keretek egyértelművé tétele
- pozitív visszajelzés (feed-back) elemeinek arányos alkalmazása a minimális, csak a legszükségesebbre szorítókontroll mellett.

Cél a gyermek családban nevelkedésének biztosítása.

Ennek a célnak az érdekében kell működnie a megfelelő jogszabályok alkalmazása mellett a szakmai tisztességnek, a család szuverenitásának és a gyermek veszélyeztetettségének mértékében történő segítségnyújtásnak minden esetben a gyermek legjobb érdekeinek fókuszban tartásával.

⁵Papp Krisztina – Tüski Anna (2005): *Átmeneti gondozás – célszerű vagy ideális elképzelés.* Módszertani kézikönyv Budapest, NCSSZI

A mindennapi életvitelhez szükséges feladatok ellátásában nyújtandó támogatás tervezésénél pl.

- a gyermekgondozási feladatok esetében (pl. pelenkázás, gyermekápolás);
- éjszakai munka vállalása miatti átvállalt gyermekfelügyeletnél;
- háztartási feladatok ellátásánál, abba történő betanításnál;
- más szakemberekkel együttműködés esetében pl. pszichológus, szenvedélybeteg kezelésnél

figyelembe kell venni a gyermek(ek) szükségleteit, a család igényeit, szociokulturális hátterét, anyagi helyzetét, jövőbeni terveit, a többi lakó igényeit, az intézmény kapacitását humán erőforrás és anyagi források tekintetében, továbbá szakmai programját, házirendjét.

Fontos a család életszerű, fenntartható működésének biztosítása kiemelten pl. munkavállalás tekintetében.

A feladatok felosztásánál a család belső erőforrásait figyelembe véve, arra támaszkodva, csak a szükséges mértékben vállalhatók el és át bizonyos teendők.

Ilyen teendő lehet pl. a szülő munkakeresése, bölcsőde keresése közben a kisgyermek felügyeletének biztosítása a szülő távollétének időtartamára, majd a munkába állás, bölcsődébe szoktatás idején folyamatosan egyre kevesebb felügyelet biztosítása. Esetleg bizonyos időszakokban a szülő túlórájának idejére biztosított gyermekfelügyelet, melynek időtartama, módja pontosan szabályozott, világos, egyértelmű határok kialakításával.

A cél az, hogy ha a család kiköltözik, akkor is a szülő biztonságosan fenn tudja tartani a munkaviszonyt, valamint a családi élet feladatainak egyensúlyát.

A más-más szakemberek által tervezett, irányított, koordinált folyamatok elemzésénél, koordinálásánál előfordulhat, hogy a család-és gyermekjóléti szolgálat (továbbiakban: csgysz)/központ (továbbiakban: csgyk) munkatársa a család átmeneti otthonban tartózkodása idején nem jut feladathoz, hanem csak támogatja a családot külső kapcsolataik fenntartásában. Ennek a ténynek szerepelnie kell a megállapodásban.

A csgysz/csgyk feladatai

Az NM rendelet 15. § -a határozza meg a tevékenységi kört, illetve az ellátandó feladatokat, mely szerint:

„A család- és gyermekjóléti szolgálat az ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz való hozzájutás érdekében

a) folyamatosan figyelemmel kíséri az érintett személyt, illetve családot veszélyeztető körülményeket és a veszélyeztetett személy, illetve család szolgáltatások és ellátások iránti szükségleteit,

b) a más személy, illetve szervezet által nyújtott szolgáltatások, ellátások közvetítése érdekében együttműködik a területén található szolgáltatókkal, segítséget nyújt a szolgáltatások, ellátások igénylésében,

c) a válsághelyzetben lévő várandós anyát segíti a támogatásokhoz, ellátásokhoz, szükség esetén a családok átmeneti otthonában igénybe vehető ellátáshoz való hozzájutásban, és

d) segíti a gyermeket, illetve a családját az átmeneti gondozáshoz való hozzájutásban, az átmeneti gondozást szükségessé tevő okok megszűntetésében, illetve elősegíti a gyermek mielőbbi hazakerülését.”

A beküldő család-és gyermekjóléti szolgálat/központ által elvégzendő feladatokat meghatározza az, hogy korábban nyújtott-e segítséget a családnak abban, hogy az átmeneti gondozást igénybe vegye, ismerte-e a családot, volt-e információja helyzetükről.

Az NM rendelet 56. § (3) értelmében a családok befogadását követően a csáo írásban értesíti a befogadás tényéről a család lakóhelye (család tartózkodási helye) szerint illetékes család-és gyermekjóléti szolgálatot nyújtót.

Amennyiben a csáo nem a család beköltözés előtti lakó/tartózkodási helye szerinti településen van, az otthon (csáo) területén lévő csgysz értesítése is szükséges.

Az átmeneti gondozást nyújtó feladata, hogy a gyermek átmeneti gondozásáról⁶, illetve a család külső férőhelyre való költözéséről⁷ értesítse a szülő lakóhelye (tartózkodási helye) szerinti család- és gyermekjóléti szolgálatot, amennyiben az átmeneti gondozást hatósági intézkedés előzte meg, akkor a család- és gyermekjóléti központot.

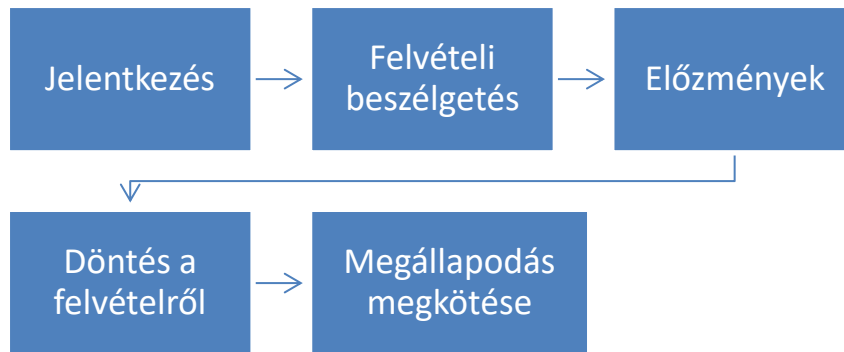
A család lakhatási problémája a gyermek(ek) veszélyeztetettségét jelenti(k), ezért a csáo, mint a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltató köteles jelzéssel élni a csáo területén

⁶ NM rendelet 56. § (3) bek.

⁷ NM rendelet 69. § (1) bek.

működő család- és gyermekjóléti szolgálat felé⁸. Amennyiben a gyermekkel szemben hatósági intézkedés történt (pl. védelembe vétel), a jelzést a család- és gyermekjóléti központnak kell megküldeni.

A családok felvételének folyamata az otthonba

A bejutás módja szerinti feladatok

Amennyiben a család bekerülése előtt nem volt a családdal megállapodáshoz kötött a gyermek veszélyeztetettsége miatti gyermekvédelmi tárgyú szociális segítő munka, és ezért a GYVR-ben nem szerepelnek az előzmények, úgy a család- és gyermekjóléti szolgálat **írásban tájékoztatja** az átmeneti otthonra a család előtörténetéről, az esetenaplóban vezetett cselekvési tervről, a család összes ismert körülményeiről, az életkörülményeiben várható változások esélyeiről.

A családok átmeneti otthonába kerülés a gyermek szempontjából mindenképp veszélyeztető helyzetnek tekintendő – még ha sok esetben nagyobb biztonságot is jelent a fejlődése szempontjából –, így a család- és gyermekjóléti szolgálat családsegítő munkatársa a segítő folyamat során, a kitűzött feladatok mentén történt eseményeket, cselekvéseket a továbbiakban a GYVR rendszerben rögzíti.

- Első lépésként a csáótól érkezett befogadásról szóló értesítést új jelzésként rögzíti az a csgysz, akinek az ellátási területén van a befogadó csáo.

Amennyiben a család előreláthatólag 1 hónapon túl veszi igénybe az átmeneti ellátást, úgy a csáo címe szerinti család- és gyermekjóléti szolgáltató a már meglévő ismereteit és szakmai kapcsolati rendszereit felhasználva, gyakorlati segítséget nyújt a csáo-nak (pl. a gyermek(ek) nevelési intézménybe való beiratkozásánál, támogatások igénybevétele, stb.).

⁸ Gyvt. 17. § (2) bek. a) pont

A gondozási folyamat céljait és az esetkezelési stratégiát a szülőkkel külön-külön felvett életútinterjúk alapján kirajzolódó alapprobléma határozza meg. Az életútinterjúkat a csáo családgondozója készíti el a gondozási folyamat elején úgy, hogy az életútinterjú kövesse végig az ügyfél lakás-, kapcsolat-, és munkaútját, térjen ki az esetleges elakadásokra, családi mintázatokra és záródjon a család csáo-ba való beköltözésének helyzetével.

Az életútinterjú térjen ki a társadalmi kontextusra. Az interjút felvevő kérdezzen rá az előző két generáció foglalkozására, végzettségére, kapcsolódásaira, egészségi állapotára, társadalmi státuszára, lakhatási kérdésekre (hol, hogyan lakott), neveltetés, belső erőforrás, kapcsolati háló kérdéseire, majd helyezze el a származási család életútját társadalomtörténeti kontextusban.

Esetismertetés/esetkonferencia

Az életútinterjú felvétele – ahogy a segítő szakmában általában – nemcsak a bizalmi légkör kialakítása vagy esetleges statisztikai adatgyűjtés miatt fontos, hanem amiatt is, hogy ezek az életútinterjúk az alapkövei az intézményben eltöltött időszak családgondozási irányainak.

A felvett első interjú alapján a csáo családgondozója **esetismertetést** tart, melyben (akár vázlattal vagy genogrammal illusztrálva) ismerteti a felvett életútinterjú(ka)t, az előző két generáció helyzetével kezdve, egészen a jelen interjú pillanatáig. Az esetismertetésre a családdal közvetlenül foglalkozó más csáo-s munkatársakon kívül meghívást kap az intézmény helye szerinti illetékes csgysz munkatársa, folyamatban lévő védelembé vétel esetén a csgyk esetmenedzsere, továbbá meghívható rá más, a család gondozásában érintett jelzőrendszeri tag is.

Az esetismertetés a könnyebb szervezhetőség miatt tartható online vagy hibrid formában is. Helyszíne a meghívott tagok részvételéhez életszerűen igazítható. Gyakran előfordul, hogy különböző települések, akár az ország más-más részéből csatlakoznak a beszélgetésbe, ezért fontos az online alkalmazás lehetősége.

Az összejövetel második részében a résztvevők **esetkonferencia** keretében közösen feltárják a család alapproblémáját, áttekintik a család erőforrásait, és javaslatot tesznek a gondozási folyamat céljaira és konkrét lépéseire. Ennek alapján állapotodik meg a család, az átmeneti otthon családgondozója, és a család- és gyermekjóléti szolgáltatást végző a

- 1) célokról
- 2) irányokról

3) és az ezekhez kapcsolódó feladatokban történő szerepvállalásról.

A közös együttműködés módját, tartalmát, felelősségi köröket a megegyezés, és az esetlegesen érvényben lévő védelemben vételi eljárás kötelezettségei alapján rögzíti a családok átmeneti otthona a GYVR adatlapjában (ÁTG-3-ban).

Ennek jogi alapját az NM rendelet 53. § (1),(2),(3) pontjai adják.

„A szolgáltatást nyújtó az átmeneti gondozás megkezdésekor – ha az előre láthatólag egy hónapnál hosszabb időtartamú lesz – a gyermekjóléti szolgáltatást végző bevonásával, a GYVR-ben harminc napon belül elkészíti a gyermekre vonatkozó egyéni gondozási-nevelési tervet. A terv célja a gyermek gondozásával, nevelésével, családjába történő visszajuttatásával kapcsolatos feladatok részletes megtervezése és az abban részt vevő szakemberek közötti munkamegosztás kidolgozása.

(2) A terv elkészítésekor figyelemmel kell lenni

a) a gyermek testi, lelki állapotára, családi kapcsolataira, nemzetiségi, etnikai és vallási hovatartozására,

b) az átmeneti gondozását szükségessé tevő okokra,

c) a család- és gyermekjóléti központ által a védelemben vétel során készített egyéni gondozási-nevelési tervre,

d) a gyermekkel és szülőjével (törvényes képviselőjével) folytatott személyes beszélgetés során szerzett tapasztalatokra,

e) egyéb, a gyermek nevelése, gondozása szempontjából jelentős körülményre.

(3) Az egyéni gondozási-nevelési terv kidolgozásába be kell vonni a terv megvalósításában részt vevő szakembereket, valamint lehetőség szerint a gyermek szülőjét (törvényes képviselőjét).”

A GYVR adatlapja (ÁTG-3) tartalmazza a feladatmegosztást és kijelöli a kompetencia határokat. A feladatokat érdemes úgy elosztani, hogy az egyes feladatokat az kapja, aki a családot az adott témában a leghatékonyabban tudja támogatni. Fontos, hogy a család lássa a két intézmény közti információcserét és együttműködést.

- A család-és gyermekjóléti szolgáltatást végző családsegítő a terv alapján **kapcsolatot tart a családdal**, és amennyiben reális cél, úgy segíti visszakerülésüket lakókörnyezetükbe, ill. egyéb megoldások igénybevételéhez nyújt külső segítséget. Gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a tervben a család szükségleteinek megfelelően szükséges meghatározni a találkozások számát, és a helyszínt.
- A család-és gyermekjóléti szolgáltatás családsegítője vagy esetmenedzsere az átmeneti gondozási idő alatt folyamatosan **konzultál** a családok átmeneti otthonával.
- Amennyiben a csáo családgondozója és szakmai teamje a gondozás folyamán védelembe vételi eljárás érvényesítését tartja indokoltnak a család kiskorú gyermeke(inek) védelme érdekében, ennek szakmai indokait, a gondozási folyamat eseményeit védelembe vételi eljárás-kezdeményező javaslatba foglalva külön levélben megírja a gyámhivatalnak, valamint a a csgysz/csgyk-nak.

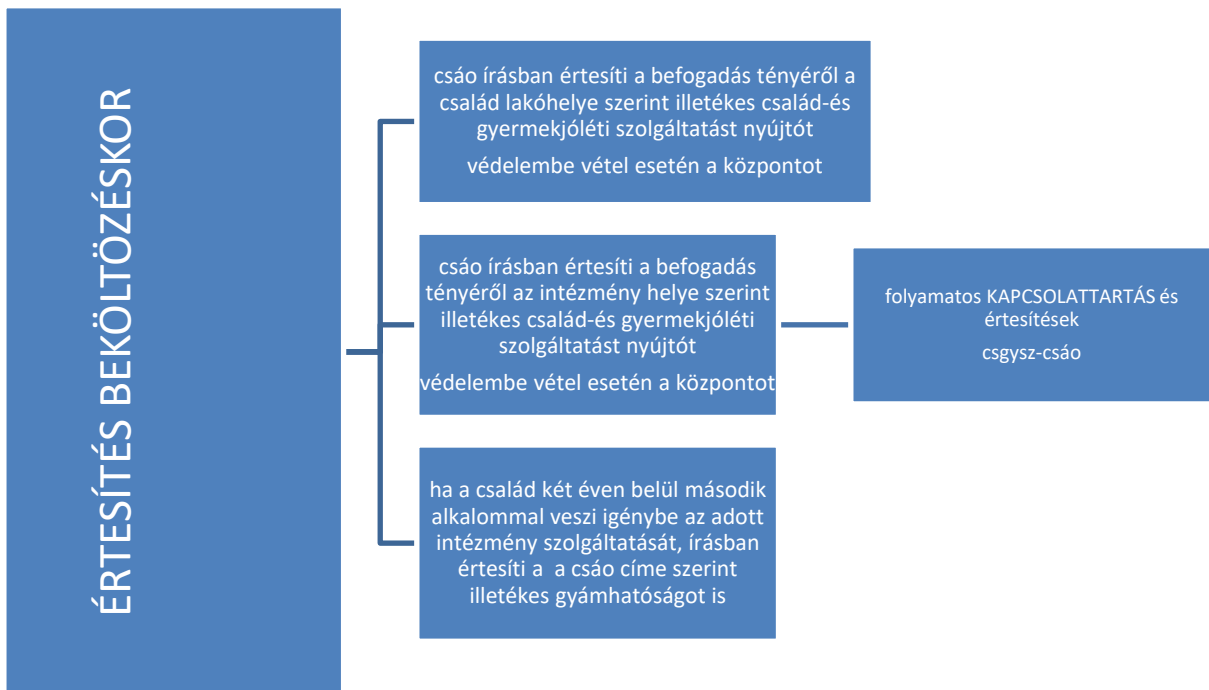
Ezekben az esetekben esetkonferencia megtartása indokolt!

- A továbbiakban a tervben meghatározott egyeztetések alapján **kapcsolatot tart az illetékes intézményekkel**, pl. iskola, védőnő, szociális iroda, lakásügyi osztály, stb.

A nem a csáo településéről beköltöző családok gyermekei számára kiemelt feladat meghatározni az új (átmeneti) köznevelési intézményt. A család-és gyermekjóléti szolgáltató részéről szükséges a gyermek számára legmegfelelőbb intézmény megkeresésben és a közvetlen intézkedésben segítséget nyújtani.

A csáo telephelyén működő csgysz feladata, hogy a gyakran fiktív lakóhellyel rendelkező, vagy nem a lakóhelyükhöz közeli otthonba kerülő családok ügyében eljárjon, segítséget nyújtson a pénzbeli és természetbeni ellátásokhoz való hozzájutásban, mivel a lakóhely szerinti önkormányzat már nem érzi magát illetékesnek, hogy eljárjon a család ügyében, valamint támogatásokhoz juttassa őket. Ha a család nem akar a korábbi lakóhelyére visszaköltözni, hanem a csáo településén szeretne letelepedni, akkor a tartózkodási hely szerinti csáo és a csgysz tud a család számára segítséget nyújtani, és a kiköltözést elősegíteni.

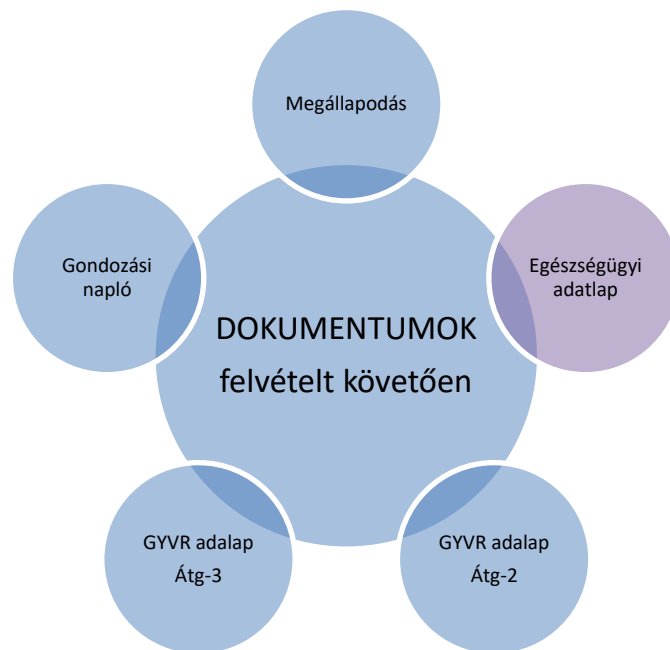
A beköltözést követő írásbeli értesítések:

A családgondozó feladatai a család beköltözésekor:

A csáo felvételt követő dokumentumai

A csáo szakmai vezetője által kijelölt **családgondozó** - a családok átmeneti otthonban tartózkodásának ideje alatt – a GYVR adatlapjaiban (ÁTG 2 és 3) meghatározottak alapján látja el feladatait, segíti és támogatja a családot abban, hogy képessé váljon az önálló életvezetésre, lehetőséget találjon az intézményből történő kiköltözésre.

Adatlap (ÁTG) szülőre és gyerekre

A gondozás folyamata során a családsegítő/ezetmenedzser és az átmeneti gondozást nyújtó intézmény családgondozója konzultációk során értékeli az eseményeket, történéseket, a család aktuális helyzetét. Ennek alapján legalább félévente helyzetértékelést kell készíteni (NM rendelet 14. § (1.) e)

Érdeemes ezt ismételt esetkonferencián közösen elkészíteni, ahol minden szakember, aki a család segítésében részt vállalt, megfogalmazza az elért eredményeket és a további célokat. Természetesen a résztvevők között ott van maga az érintett család is, mint a saját ügyében legfontosabb „szakember”!

Esetkonferencia összehívását időközben is kezdeményezheti bármely résztvevő, ha úgy ítéli meg, hogy a gondozási folyamatban olyan mértékű változás – jó esetben eredmény – történt, ami a további feladatok menetét módosítja.

Kilépés, kiléptetés

Lehetséges kimenetek a kilépésre

A csáo-ban az ellátás megszűnik, vagy megszüntetéssel zárul:

- önként kiköltözéssel,
- házirend sértése miatti megszüntetéssel,
- egy családtag távozásával vagy férőhelye megszűnésével,
- a család szétválásával (van, aki marad, van, aki elmegy),
- intézmény felszámolásával.

Kilépés kérdései

A kilépés szakasza vagy momentuma a beköltözéssel kezdődik. Olyan mintha párhuzamosan futna végig a gondozási folyamattal együtt. Ami az együttműködés szemszögéből fontos, hogy ebben ugyanúgy közös gondolkodás szükséges a csáo és a csgysz/csgyk szakemberei között.

Az első esetmegbeszélőn érdemes a kiköltözés akkori lehetőségeit átbeszélni és a feladatokat ahhoz is igazítani: lakáspályázatok figyelése, támogatói levél megírása, alternatív lehetőségek felkutatása (szervezetek, alapítványok, lakásalap), családi viszonyok feltérképezése, rendezése, előtakarékosság kérdése

A kiköltözés előtti hónapokban ismét le kell ülni a családdal, és együtt át kell nézni, hogy hol tartanak, mi a vágyott és mi a valós lehetőségük. Ezen a ponton ismét leoszthatók a feladatok.

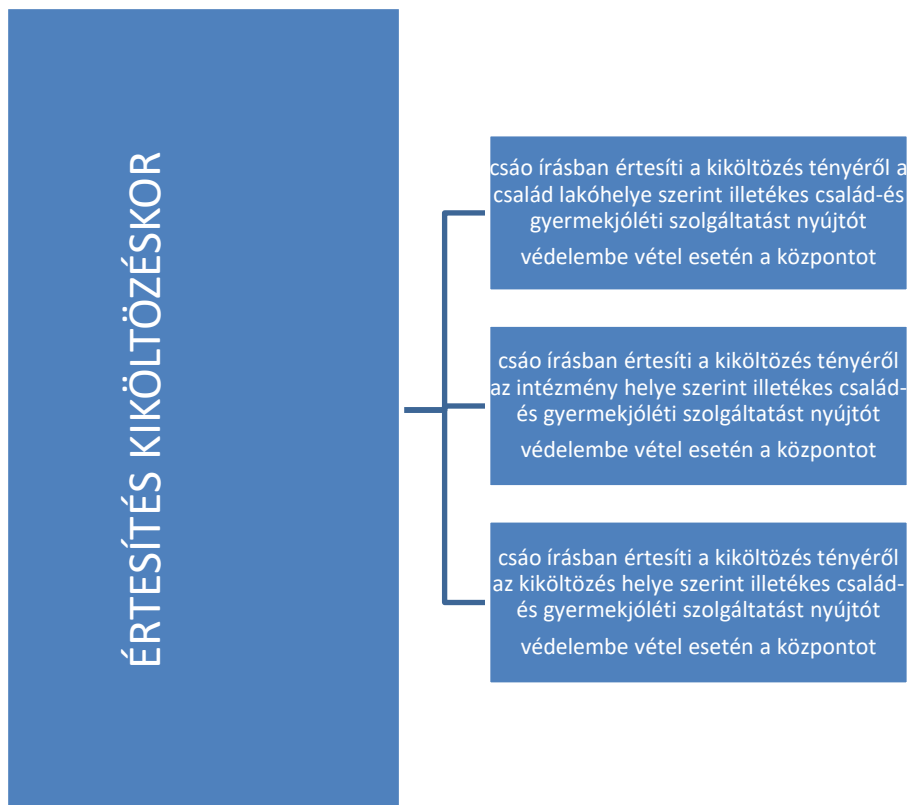
A helyzetértékelés során értékeljük, hogy mi sikerült a tervben rögzített vállalások közül, és mi az, ami elmaradt a meghatározott céloktól.

Itt felmerülhet, hogy segítségre van szüksége a családnak, például bútorok beszerzésében, felújításban, költözésben, gyermekfelügyeletben. Ezek mind olyan teendők, aminek a szervezésében közösen tudnak a szakemberek feladatokat vállalni vagy információhoz juttatni a családot. Feladatok:

- 1) Ha önálló lakhatáshoz jut a család (önkormányzat, albérlet, stb), akkor jelzés, kapcsolatfelvétel a kiköltözési cím szerinti illetékes szolgálatnak/központnak.
- 2) Ha másik intézménybe költözik a család, akkor meg kell egyezni, hogy melyik szakember hova ír támogató levelet.
- 3) Ha felvételt nyert a család, információ megosztása a leendő gondozási hellyel.

- 4) Folyamat lezárása a családdal.
- 5) Adminisztrálás, és értesítések kiküldése.

Amennyiben a kiköltözés helye szerint illetékes család-és gyermekjóléti központ feladatellátása nem változik (ugyanazon eljárásban marad a család), abban az esetben is érdemes mérlegelni a védelembé vétel felülvizsgálatának szükségességét.

Feladatok és együttműködés a hatósági ügyek esetében

Veszélyeztetett az a gyermek, aki családjában vagy környezetében, ismétlődő vagy tartós fizikai, lelki bántalmazásnak, szexuális zaklatásnak, erőszaknak, elhanyagolásnak van kitéve, és/vagy fejlődésében családja, közvetlen környezete károsan befolyásolja.

Testi vagy pszichés fejlődését ártalmas környezeti hatások, rossz interperszonális kapcsolatok akadályozzák, károsítják.

A veszélyeztetettség nem akut helyzet, hanem folyamat. (Fogalomtár)

A gyermek veszélyeztetettsége esetén a csgysz/csgyk kompetens a gyermek támogatásában, segítségében, a veszélyeztető okok megszüntetésében.

A családok átmeneti otthonában élő gyermek egyértelműen veszélyeztetett akkor is, ha szülei gondoskodnak róla és érzelmileg is kiegyensúlyozottak, mert a lakhatási krízishelyzet, a család gyökértelensége kihat a gyerekek mindennapjaira, biztonságérzetére, szocializációjára. Ezenfelül az átmeneti gondozásban nevelkedő gyermekek életkörülményeiben jellemzően jelen vannak a szülők életviteli nehézségei, gyakran sikertelen problémamegoldó stratégiái, alacsony szociális kompetenciái.

Ha a lakhatás megoldódik, de a többi nehézségre kell megoldásokat keresni, terápiát, rendszeres tanácsadást biztosítani, akkor a családok átmeneti otthonaiban az ideiglenes biztonság időszakában lehet dolgozni a többi probléma megoldásán, hogy az átrendeződés a családi diszfunkciókat csökkentse, megszüntesse.

Ebben a segítő folyamatban a szakemberek intenzív jelenléttel, mindennapi támogatással, folyamatos visszajelzésekkel tudják a családdal közösen az új életvitelt kialakítani, a jól működő elemeket rögzíteni.

A beavatkozás mértékét a gyermek veszélyeztetettségének súlyossága határozza meg, melyet szakmaközi megbeszélésen a szakemberek közös véleménye dönt el, ekkor fogalmazható meg az is, hogy a veszélyeztetettség megszüntetésében ki, mit tud vállalni.

A korábban alapellátásban gondozott család esetében a súlyos helyzet miatti hatósági intézkedés formájának, tartalmának a végiggondolása a fontos.

Mérlegelni kell, hogy a krízisben levő család esetében a hatósági intézkedés valódi segítség-e, vagy további olyan nyomást helyez a szülőre, amely blokkolja a szakemberekkel az együttműködést. Az alábbi szempontokat mindenképpen érdemes megvizsgálni akkor, amikor megtörténik a hatóság beléptetése a folyamatba:

- A felelősség továbbosztódik. A kötelezések beléptetésével a szülő számára hangsúlyosabbá válik a tennivalók tartalma, nyomatókat kapnak a család diszfunkcióira adott válaszok. A segítő szakemberek számára új szereplő belépése szintén ugyanezt erősíti.
- Struktúraltabbá válik a folyamat, karakteresebbé válik a közös munka célja, iránya és a lehetséges kimenetek.

- A belátás, az együttműködés lesz a fő kérdés. Annak a kérdése, hogy hogyan működik együtt a család az ellátórendszerrel.
- Jellemzően a szakemberek eszköztára kimerült a segítő munka folyamatában, annak továbbvitelében amire ez megtörténik. Vannak-e még más opciók?
- Ha nem megfelelő nevelési eszközöket alkalmaznak a szülők (kiabálás, verbális bántalmazás, negatívan becsmélő nevelési attitűd, az alapul használt nevelési módszer a normától eltérő rendszerű), akkor ez milyen mértékű, hogyan kezelhető?
- A hatóság bevonása azért történik-e, hogy a gyermek különös figyelmet kapjon, pl. folyamatosan megkapja a szükséges egészségügyi, pszichológiai ellátást; tanulmányaiban felzárkózzon.
- Kiemelten fontos, hogy a rendszerből ne vesszen el a család, a látókörben maradjanak.
- Van-e a család életében beálló olyan váratlan helyzet, ami tovább nehezíti a gyerekek életét, pl. új párkapcsolat felbukkanása.
- A hatósági intézkedés ad-e pluszt? Egy soron kívül kért felülvizsgálat ad-e többletet? Szükséges módosítani az egyéni gondozási tervet? Be kell indítani erre egy hatósági intézkedési sorozatot?

Kapcsolati erőszak esetén, ha a bántalmazott fél képes együttműködni a szakemberekkel, a gyerekek biztonságban vannak, akkor nem indokolt a hatósági intézkedés, a cél a traumafeldolgozás.

Nagyon fontos, hogy jól látható legyen a család problémája, és a csgyk javaslattetele megalapozó legyen az adekvát hatósági intézkedésre.

Gyakran nem szakmai bizalmatlanság az oka a két terület véleménykülönbségének, hanem azon tények, tünetek leírásának hiánya, amely benne kell(ene), hogy legyen a javaslatteletli dokumentumokban.

A véleménykülönbséget kizárhatja:

- a valódi együttműködés
- szakmai konzultáció, esetkonferencia szervezése
- az adott probléma közös értelmezése.

A helyzet vizsgálatánál érdemes meghatározni, hogy hol tart a segítő folyamat!

- A szakember akadt-e el, a szakemberek akadtak-e el? vagy/és
- A család blokkolt-e le a saját fejlődési folyamatában?

Együttműködés a hatósági intézkedésre tett javaslat elkészítésében

Mi tesz a CSÁO azonnali intézkedést igénylő veszélyeztetés esetén⁹?

Itt felmerülhet a kérdés: miért lehet-e egy gyermek veszélyeztetett a csáo-ban? A csáo első körben a gyermek lakhatását oldja meg, azonban az esetek nagy számában nem csak lakhatási problémákról beszélünk a beköltöző családok esetében, hanem több rétegű, folyamatos veszélyeztetettségnek kitett gyerekekről.

Ebből is következik, hogy a szociális segítő munka intenzitását, tartalmát, mértékét a gyermek veszélyeztetettsége határozza meg a csáo-ban. Ez egy folyamat, amiben közösen dolgoznak a szakemberek.

⁹ PROTOKOLL A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól 3. átdolgozott kiadás 2024. BM IV. fejezet

Azonban a fent leírtak mellett is felléphet olyan veszélyeztető tényező, magatartás, ami a gyermeket érinti.

Például:

- ⇒ A szülő elhagyja az intézményt, és felügyelet nélkül hagyja gyermekét minden előzetes jelzés, segítség kérése nélkül.
- ⇒ A szülők testi fenyegetést alkalmaznak, vagy szavakkal bántják gyermeküket, és a változtatáshoz nem hajlandóak segítséget elfogadni.
- ⇒ Elhanyagolják gyermeküket: nem kap megfelelő figyelmet, gondoskodást, orvosi ellátást.
- ⇒ Rendszeresen valamilyen tudatmódosító szert használnak a szülők, és segítséget nem fogadnak el a gyógyulásban.
- ⇒ Jelen van kapcsolati erőszak a családban.
- ⇒ A szülő a megállapodás ellenére nem működik együtt a szakemberekkel.
- ⇒ A gyermek nem tesz eleget tankötelezettségének.

Akut krízishelyzet esetén az intézményben aktuálisan dolgozó kolléga jelzéssel él hivatali időben a csgysz, vagy a veszélyeztetettség súlyosságának mértéke okán a területileg illetékes gyámhatóság, illetve a rendőrség felé.

Hivatali időn kívül a jelzést a rendőrség felé kell megtennie annak, aki a gyermek súlyos veszélyeztetettségét észleli.¹⁰

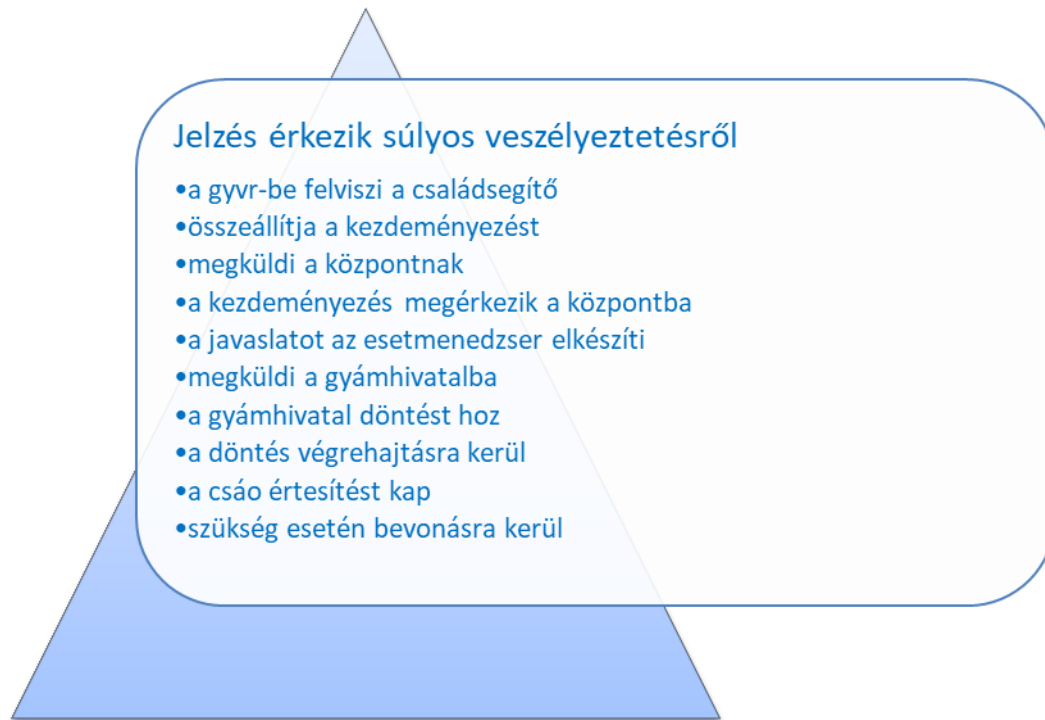
Súlyosan veszélyeztető magatartás, ha folyamatos vagy gyakori az elhanyagolás, mely az egészséget, fejlődést, vagy akár az életet súlyosan veszélyezteti,¹¹ valamint a bántalmazás nyilvánvaló jelei. Az is súlyos veszélyeztető oknak minősül, ha a gyermeket gondozó szülő (törvényes képviselő) megtagadja az együttműködést az egészségügyi alapellátást nyújtó

¹⁰ MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan 3. átdolgozott kiadás, 2017. augusztus EMMI 6. fejezet, 35-39. oldal

¹¹ MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan 3. átdolgozott kiadás, 2017. augusztus EMMI 37. oldal

szolgáltatóval - háziorvossal, házi gyermekorvossal, védőnővel,¹² és más helyütt sem biztosítja gyermekének az egészségügyi ellátást.

A jelzésnek tényszerűnek, konkrétan kell lennie, minden olyan tényt közölnie szükséges, mely a hatósági eljárást segíti, **a védelembe vételi vagy nevelésbe vételi döntést** megalapozza.

Ha a **csgyk** felé érkezik a jelzés, az **esetmenedzser gyűjti össze és készíti el** a hatósági intézkedésre teendő javaslatot (az iratanyagot) védelembe vételre, nevelésbe vételre, családbafogadásra, illetve ideiglenes hatályú elhelyezésre.

A hatósági intézkedést kérő javaslat megfogalmazása, megtétele minden esetben a központ, az esetenedzser feladata, felelőssége.

Kivétel, amennyiben a **csgysz** tesz közvetlenül javaslatot az ideiglenes hatályú elhelyezésre akut krízishelyzet, súlyos veszélyeztetés esetén.

A GYVR rendszeren keresztül az esetenedzser **megküldi javaslatát** a gyámhatóság felé, erről **írásban értesíti** a csgysz-t.

Amennyiben volt előzmény, de **nem volt** gyermekvédelmi probléma a családban, így nem a GYVR informatikai rendszerben került rögzítésre a szakmai tevékenység, a csgysz **megküldi a tájékoztatóját, valamint a keletkezett dokumentációt a gyámhatóságnak.**

¹² A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő-és jelzőrendszer működésének és működtetésének szabályairól szóló módszertani útmutató 2024. BM 7. oldal

Amennyiben nem volt előzmény - és nem a csgysz járt el a krízishelyzet megoldásában - akkor erről tájékoztatja a szolgálatot a csgyk.

Minden esetben az ideiglenes hatályú elhelyezésre irányuló javaslat során vizsgálni kell, hogy van-e a gyermek nevelésére alkalmas, azt vállaló különélő szülő vagy más hozzátartozó, illetve személy. Amennyiben van, erre a javaslatban fel kell hívni a gyámhatóság figyelmét.

- 1) Ha a javaslattételre a csgysz kezdeményezése alapján kerül sor, a csgyk javaslatában megjelöli a kezdeményező csgysz és a gyermeket gondozó családsegítő adatait.
- 2) Amennyiben a jelzés a gyámhatóság felé érkezik, akkor a hatóság hatósági eljárást indít, megkeresi a központot és bekéri az ügyvel kapcsolatos előzményeket, a csgyk javaslatát.

A védelembe vétel

A veszélyeztetett gyermeke(ke)t a gyámhatóság védelembe veheti a csgysz kezdeményezése, és a csgyk által készített javaslat alapján.

Védelembe vétel oka

A Gyvt. alapján, ha a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások igénybevételével **nem tudja, vagy nem akarja a szülő/törvényes képviselő megszüntetni**, de feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, ez esetben is elrendelheti a gyámhatóság a védelembe vételt.

Ezt a **veszélyeztetettség mértéke és/vagy az együttműködés** milyensége dönti el.

Ha a csáo-ba költöző család gyermeke védelembe van véve

A védelembe vételi eljárás során keletkezett határozat, és az ez alapján elkészült gondozási-nevelési terv határozza meg a feladatokat és a kompetenciákat.

A gyámhatóság a csgyk esetmenedzserét jelöli ki a gyermek és családjának folyamatos támogatása, segítése és ellenőrzése céljából. Az esetmenedzser a családsegítővel közösen látja el ezeket a feladatokat.

Felülvizsgálat

Védelembe vett családok esetében rendkívüli felülvizsgálatot kezdeményezhet az esetmenedzser, ha a család életében olyan változás következik be, amely miatt kénytelenek igénybe venni az átmeneti gondozást, akár azért, mert a gyerek(ek) gyermekek átmeneti otthonába (gyáo) kerülnek, vagy azért, mert a szülőkkel együtt beköltöznek csáo-ba.

Az új élethelyzet olyan új problémákat vet fel, amelyek új megoldást követelnek.

A felülvizsgálatra készített helyzetértékelésben a körülmények változása részletezendő! A felülvizsgálaton részt vesz a csgyk esetmenedzsere, amennyiben van bevont csgysz, a családsegítő, valamint a csáo családgondozója is. Ekkor a problémákat átbeszéljük és meghatározzuk a szükséges változtatásokat, lépéseket, melyekkel a veszélyeztetettség csökkenthető, illetve megszüntethető.

A segítők feladatai megoszthatók, és ennek a gyámhatóság jegyzőkönyvében, majd a határozatában is célszerű megjelennie.

A részletes kidolgozás az egyéni gondozási-nevelési tervben történik az esetmenedzser és a szülők megállapodása alapján. Itt kell lefektetni az együttműködés formáit is.

Mivel ilyen esetben általában nehezült, bonyolódott a család helyzete - bár látszólag megoldott, hisz lakhatási gondjai átmenetileg megszűntek, fizikális szükségletei kielégítettek - bizonytalan a jövőjük.

A bekerülést követő szakaszban kell megtalálni azt a pontot, amikor a család jól motiválható a továbblépés felé, és nem süllyed bele a korábbi gyermeket veszélyeztető helyzetekbe, magatartásmintákba, helytelen életvitelbe, stb.

Ezt a csáo családgondozója látja, de tanácsadásaival az esetmenedzser és a bevont családsegítő is tudja tovább segíteni úgy, hogy folyamatosan egyeztetik, megbeszéljük a tapasztalatokat, támogatják egymást.

Miért történhet meg a gyermek(ek) védelembe vétele a csáo-n belüli gondozás mellett?

A védelembe vétel oka bennlakás esetén nem a lakókörnyezeti veszélyeztetettség.

Azért, hogy a gyermeket a szülők megfelelően ellássák, folyamatosan gondozzák, felügyeljék, környezetét tisztán tartsák, az otthon munkatársai (családgondozó és gondozók együtt) felelősek. A szülői feladatok ellátását ők segítik, vagy ha a család segítségre szorul, akkor aktívan támogatják, szükség esetén ellenőrzik.

Ami miatt szükség lehet a gyámhatóság belépésére a segítőfolyamatban

- a gyermek magatartása, iskolakerülése, egyéb saját magát veszélyeztető állapota,
- a szülők magatartása, káros szokásai, szenvedélybetegsége, agresszív viselkedése, életvitele, életmódja,
- a gyermek bántalmazása, elhanyagolás, nem megfelelő nevelési eszközök használata,
- a család nem tartja be az alapellátásban elkészített gondozási-nevelési tervet,
- az előremutató együttműködési készség hiánya,
- a házirend elleni súlyos vétség, stb.

Ilyenkor a két szakember, a családsegítő és a családgondozó együtt dönthet úgy, hogy hatósági eljárást kezdeményez.

Ha a gondozás eszközeként, szakmailag indokolt esetben alkalmazzák, a hatóság belépése segítheti a gondozási folyamatot.

Sok esetben indokolatlanul félnék attól, hogy a védelembe vétel a gyerek családból történő kiemelésének az „előszobája”, de a tapasztalatok azt mutatják, hogy a helyes célkitűzés, a jól összehangolt feladatmegosztás, a határozott, ám segítő attitűdöt sugárzó együttműködés közelebb viheti a családot a probléma megoldásához.

A közös munka során lényeges szempont az, hogy hogyan tud a csgyk esztmenedzsere, vagy a bevont csgysz családsegítője a védelembe vételkor megkívánt módon szociális

segítő munkát végezni egy másik gyermekjóléti intézményen belül úgy, hogy egyik szakember se érezze azt, hogy a másik őt ellenőrzi, illetve ha ez nem valósul meg, akkor nincs elég rálátás a családra és az eseményekre.

Erre az nyújt garanciát, ha a szakmai szabályok szempontrendszerét a felhasznált egyéni gondozási-nevelési terv gondosan kidolgozva tartalmazza. (Tartalmát korábban felvázoltuk.)

Fontos a személyes kapcsolat a két intézmény munkatársa között. Ez időhiány, vagy távolsági nehézségek miatt lehet telefonon történő kommunikáció, de semmiképpen nem korlátozódhat a GYVR-ben való adminisztráció ismeretére, mely az adminisztrációt segíti, de a hiteles informálódást, megbeszélést nem pótolja.

A helyzetértékelés közös elkészítése szintén a szakmai bizalom és kölcsönös segítségnyújtás alapja.

Ami még kirajzolódhat a segítő munka folyamatában.

- A családnak többértű, mélyebb problémái vannak, mint az a terv készítésekor megfogalmazódott.
- A család eredményesebben vezeti az életét, mint feltételezhető volt, és a hatósági nyomás következtében olyan erőtartalékok is mozgósíthatókká válnak, amelyek megszüntethetővé teszik a problémát.
- Az erőteljes támogatás, a szabályozott, strukturált életvitel a rendezetlenséget megszünteti.

Ideiglenes hatályú elhelyezés¹³

Az ok a gyermek súlyos veszélyeztetettsége. Az ideiglenes hatályú elhelyezés (továbbiakban: ih) folyamata és a bevont szakemberek köre mindig az adott helyzettől függ,

¹³Ügytípushoz kapcsolódó jogszabályok jegyzéke:

331/2006. (XII.23.) Kormányrendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről

149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
2013. évi V. törvény A Polgári Törvénykönyvről

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

és az ih kezdeményezője az a szakember, intézmény, ahol a súlyos problémát észlelik. Az ügyben eljáró hatóság szintén a probléma jellegétől függ. Pl.:

- súlyos bántalmazás esetén a csáo-ban a csáo a kezdeményező, de a rendőrség az eljáró szerv;
- felügyelet nélkül maradás a csáo-ban – a csáo a kezdeményező, de a gyámhivatal, illetve a rendőrség az eljáró szerv.

Súlyos veszélyeztetettségnek minősül:

- a gyermek olyan bántalmazása, elhanyagolása, amely életét közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésében jelentős és helyrehozhatatlan károsodást okozhat (testi, lelki, elhanyagolás stb.),
- a gyermek által tanúsított olyan magatartás, amely életét közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi, szellemi, értelmi, érzelmi fejlődésében jelentős és helyrehozhatatlan károsodást okozhat,
- a bíróság szülői felügyeletet megszüntető határozata, amennyiben annak hatálya a később született gyermekekre is kihat,
- a szülő gyermekének ismeretlen személy általi örökbefogadásához való hozzájárulása,
- ha a gyermek felügyelet nélkül marad.

Példák:

A gyermek törvényes képviselő nélkül marad: szülő elhalálozása, büntetésvégrehajtási intézeti tartózkodás (az anya előzetes letartóztatásának elrendelése esetén – az anyával történő együttes elhelyezés kivételével – a szülő gondozási, nevelési joga szünetel).

A szülő hosszabb idejű kórházi, rehabilitációs gyógykezelése.

A szülő otthagyja a gyermeket az intézményben.

Eljáró hatóság:

- gyámhatóság (bármely gyámhivatal - a jogszabályi feltételek fennállása esetén - intézkedik a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezése iránt, és az erről szóló döntését haladéktalanul közli az illetékes gyámhivatallal),
- a rendőrség,
- az idegenrendészeti hatóság,
- a menekültügyi hatóság,

- az ügyészség,
- a bíróság,
- a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoksága.

Amennyiben nem a gyámhatóság jár el, a beutaló szerv a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezéséről haladéktalanul értesíti a gyámhatóságot vagy külföldi állampolgárságú gyermek esetében a Kormány által kijelölt gyámhatóságot.

Kezdeményezése történhet:

- a gyermek/szülő kérelmére,
- a család- és gyermekjóléti szolgálat/ központ,
- csáó/gyáo kezdeményezésére
- más hatóság/intézmény/személy kezdeményezésére,
- vagy hivatalból indul.

Megszűnés esetei:

A gyámhatóság - az ideiglenes hatályú elhelyezést követően - függetlenül attól, hogy arra mely beutaló szerv intézkedése alapján került sor - annak elrendelésétől számított:

- harminc napon belül megszünteti az ideiglenes hatályú elhelyezést, ha annak okai nem állnak fenn, vagy
- negyvenöt napon belül elrendeli a gyermek nevelésbe vételét, valamint egyidejűleg meghatározza a gyermek gondozási helyét és dönt a járulékos kérdésekről, vagy
- hatvan napon belül pert indít az ideiglenes hatályú elhelyezés fenntartása vagy megváltoztatása mellett a gyermekelhelyezés megváltoztatása, illetve a szülői felügyelet megszüntetése iránt,
- huszonegy napon belül hozzájárul a gyermeknek a fogva tartás helye szerint a büntetés-végrehajtási intézet anya-gyermek részlegén vagy a javítóintézetben a fiatalok és gyermeke együttes elhelyezését biztosító részlegén történő elhelyezéséhez, legfeljebb a Bv. tv.-ben meghatározott időtartamra, ha az a gyermek érdekében áll; ellenkező esetben rendelkezik a gyermeknek a büntetés-végrehajtási intézetből vagy a javítóintézetből történő kiadásáról, és megteszi a gyermek érdekében szükséges intézkedéseket.

Válsághelyzetben levő várandós gondozása

1992. évi LXXIX. törvény a magzati élet védelméről kimondja, hogy „A fogantatással induló magzati élet tiszteletet és védelmet érdemel”.

A gyermekvédelmi szakembereknek, minden rendelkezésükre álló eszközzel segíteniük kell a magzati élet védelmét, a gyermekek életben maradását, ehhez biztosítják a megfelelő prevenciós eszközöket, családtervezési és életvezetési képességet javító programokat, tanácsadásokat, valamint együttműködnek a várandós gondozásban kulcsszerepet játszó egészségügyi szakemberekkel (pl. szülész-, nőgyógyász, védőnő).

A **Gyvt** a következőképpen rendelkezik a válsághelyzetben levő várandós gondozásával kapcsolatban:

„5. § o.) Várandós anya válsághelyzete olyan családi, környezeti, szociális, társadalmi helyzet vagy ezek következtében kialakult állapot, amely a várandós anya testi vagy lelki megrendülését, társadalmi ellehetetlenülését okozza, és ez által veszélyezteti a gyermek egészséges megszületését; ezen belül terhességét eltitkoló válsághelyzetben levő várandós anya az a válsághelyzetben levő várandós anya, aki nyilatkozata szerint állapotát környezete és hozzátartozói előtt titokban szándékozik tartani.

13. §. A család- és gyermekjóléti szolgálat tájékoztatási feladatai körében szociális és egyéb információs adatokat gyűjt, és tájékoztatja

b) a válsághelyzetben levő várandós anyát az őt, illetve a magzatot megillető jogokról, támogatásokról és ellátásokról,

c) a születendő gyermeke felnevelését nem vállaló, válsághelyzetben levő várandós anyát a nyílt és a titkos örökbefogadás lehetőségéről, joghatásairól, valamint a nyílt örökbefogadást elősegítő közhasznú szervezetek, illetve a nyílt örökbefogadást elősegítő és a titkos örökbefogadást előkészítő területi gyermekvédelmi szakszolgálatok tevékenységéről és elérhetőségéről, és

d) az örökbefogadó szülőt az örökbefogadás utánkövetése körében igénybe vehető szolgáltatásról, és segíti az utánkövetést végző szervezet felkeresését.

39. § (2) A gyermekjóléti szolgáltatás feladata a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése érdekében

c) a válsághelyzetben lévő várandós anya támogatása, segítése, tanácsokkal való ellátása, valamint szociális szolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz, különösen a családok átmeneti otthonában igénybe vehető ellátáshoz történő hozzájárulásának szervezése.”

Lehetséges kimenetek

1) A várandós a saját és gyermeke sorsáról úgy dönt, hogy megszüli gyermekét

A szociális szakember az illetékes gyámhatósághoz irányítja az anyát. A gyámhatóság tájékoztatja a válsághelyzetben lévő várandós anyát az őt, illetve születendő gyermekét megillető jogokról, támogatásokról, ellátásokról, az örökbefogadási eljárásról, valamint a családi jogállás rendezéséről.

Döntési alternatívák:

- megfelelő körülmények megteremtése a születendő gyermek számára a családban történő nevelkedéshez,
- átmeneti elhelyezés (anyaotthon, családok átmeneti otthona),
- nyílt vagy zárt örökbefogadás,
- családba fogadás,
- ideiglenes hatályú elhelyezés,
- nevelésbe vétel.

2) A várandós kapcsolati erőszak, emberkereskedelem vagy prostitúció áldozata

Ilyen esetekben gondosan mérlegelve a leendő anya helyzetét és körülményeit, a további áldozattá válás esélyét, a várandóssal kapcsolatban álló gyermekvédelmi szakember felveszi a kapcsolatot az Országos Kríziskezelő Információs Vonallal vagy átmeneti ellátás irányába delegálja a várandóst.

3) A várandós a terhesség megszakítása mellett dönt

A szociális szakember a Kormányhivatal Családvédelmi Szolgálatához irányítja a várandóst, ahol pszichés, orvosi és szociális támogatásban részesül annak érdekében, hogy meg tudja hozni a megfelelő döntést magzata sorsáról.

A család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szakmai feladata

A csgysz a válsághelyzetben lévő várandós helyzetének javítása érdekében – a várandós együttműködése esetén - intenzív családgondozást folytat, melynek keretében:

- információgyűjtést végez, feltérképezi a várandós szociális körülményeit, életvezetési képességét, családi és támogatói háttérét, mozgósítható erőforrásait,
- a leendő szülővel közösen definiálja azokat a problémákat, melyek megoldása elsődleges a magzat és az anya védelmében, megoldási alternatívákat vázol fel, és a szülő döntése alapján konszenzusra törekvő cselekvési tervet készít,
- krízisintervenció, egyéni esetkezelés, tanácsadás és szolgáltatások biztosításával, szociális és egészségügyi ügyintézással és ellátásszervezéssel segíti a várandóst a döntésével összefüggésben álló élethelyzet és feladatok megoldásában,
- pszichés támogatást nyújt a megterhelő élethelyzet feldolgozásához, az anyasággal kapcsolatos félelmek, elakadások feloldásához és a gyermek fogadására való felkészüléshez,
- elősegíti az egészséges és nyugodt várandóssághoz, a csecsemő fogadásához, ellátásához megfelelő lakhatási körülmények, tárgyi feltételek megteremtését, intézményi ellátás igénylését,
- felveszi a kapcsolatot a jelző- és ellátórendszer szereplőivel, koordinálja azok együttműködését,
- végigkíséri az esetet, ha szükséges hatósági intézkedést kezdeményez.

Felelősségvállalás – szakmai bizalom - partnerség

A felelősségvállalás mindenkié, aki a családdal kapcsolatban áll, függetlenül attól, hogy milyen mértékű a nevesített, konkrét feladata.

Az esetkonferenciákon, szakmaközi megbeszéléseken a konszenzusos döntéshozatal az irányadó. Egyet nem értés esetén a szakmai bizalom a vezérfonal egymás iránt.

A család kapcsán rövid- vagy hosszútávon együttműködő szakemberek egyenrangú szakmai partnerei egymásnak. Ezt a partneri kapcsolatot kiegészítik a jelzőrendszeri pozíció által meghatározott feladatok.

A szakmai bizalom alatt a következőket értjük: két intézmény között az együttműködés folyamatos. A család-és gyermekjóléti szolgáltató feladata, hogy segítsen az adott családnak abban, hogy átmeneti gondozáshoz jusson. A család- és gyermekjóléti szolgáltató közvetlenül (telefonon) keresi meg a csáo-t és kéri, hogy fogadja a rászoruló családot.

A befogadásról a felvételi eljárás folyamatában a csáo dönt. A döntésben a csáo-nak figyelembe kell vennie a család- és gyermekjóléti szolgáltató javaslatát, célszerű személyesen vagy online egyeztetni.

A szakmai bizalom – a kollegialitáson túl - azt is jelentheti, hogy krízishelyzetben, amennyiben a csáo az első felvételi beszélgetésen úgy véli, hogy a családnak nem az adott intézmény a legmegfelelőbb, mégis – elfogadja a család-és gyermekjóléti szolgáltató szakmai véleményét – és a **krízishelyzetre** való tekintettel elhelyezi a családot.

Az intézmények a vitás helyzetekben, kérdésekben mindenképpen folytassanak szakmai konzultációt. Ennek a konzultációnak az a célja, hogy a két intézmény szakmai elveiről, módszereiről beszéljenek, és mindezek segítségével formáljanak közös véleményt, közös döntést hozzanak a jövőbeni ellátásról.

Fontos, hogy az intézmények vezetőiben meglegyen a szakmai együttműködési szándék, mert ez adja meg az alapját a családgondozók közös munkájának is.

A fentieket figyelembe véve, az első megszervezhető esetkonferencián a gyermek és a szülő, a családok átmeneti otthona, a család- és gyermekjóléti szolgáltató közösen határozzák meg a konkrét feladatokat: a család szükségletei, illetve az intézmények lehetőségei határozzák meg a feladatok megosztását.

A következő felsorolás – gyakorlati tapasztalatok alapján – a lehetséges napi feladatok meghatározását javasolja, melyek megosztása szükséges.

Gyermekkel kapcsolatos konkrét feladatok

- Napközbeni ellátással, oktatási intézményekkel kapcsolatos ügyintézés.

(bölcsődei, óvodai, iskolai helyzet rendezése, szakértői vizsgálat szervezése, korrepetálás, logopédia, egyéb szükséges fejlesztés megoldása)

- Egészségügyi ellátás szervezése.

(védőnő, gyermekorvos, fogászat, gyógytestnevelés, szűrővizsgálatok, oltások)

- Mentális-pszichés gondozás közvetítése.

(pszichológus/pszichiáter, családterápia, szakambulanciára juttatás)

- Egyéb szolgáltatások szervezése.

(jogi tanácsadás, alternatív napközbeni ellátáshoz jutás)

Felnőttekkel kapcsolatos konkrét feladatok

- Lakhatással kapcsolatos ügyintézés.

(lakáskeresés, lakáspályázat, írásbeli támogatás)

- Anyagi-megélhetési problémák rendezése.

(jövedelemforrások felkutatása, álláskeresés, támogatásokhoz való hozzájuttatás)

- Mentális- pszichés ellátás.

(szülői szerep erősítése, pszichológus/pszichiáter, pár-, családterápia, szakambulanciára,)

- Gyermekgondozási, nevelési tanácsadás.

- Családi kapcsolatok rendezése.

(külső kapcsolatok feltérképezése, életvezetési tanácsadás)

- Egészségügyi ellátás.

(házi orvosi ellátás, szűrővizsgálatok, szakorvosi gondozás)

Lehetséges fejlesztési irányok - az alapfeladatokon túli szolgáltatásbővítés

A családok alapproblémáinak sokfélesége miatt előfordul, hogy olyan új megoldásokkal, szolgáltatásokhoz való hozzájutással tudjuk támogatni, hatékonytá tenni előrejutásukat, megerősödésüket, problémáikkal való megküzdésüket, amelyek nem tartoznak a családok átmeneti otthona alapfeladatai közé. Ezek a megoldások a szakemberek részéről bátor, kreatív gondolkodást, szoros együttműködést és célorientáltságot és a szolgáltatásfókuszú szociális munka helyett családfókuszú, gyermekfókuszú szociális munkát igényelnek.

Tapasztalatunk szerint a legtöbb igény olyan igény, amely nem tartozik az alapellátásunk szolgáltatási körébe, az alábbi témákban merül fel.

- várandós anyák elhelyezése

A családok átmeneti otthona várandós anya felvételekor azzal szembesül, hogy olyan szobában kell elhelyeznie a családot, ahol rendelkezésre áll még egy férőhely a születendő gyermeknek, viszont a gyermek születéséig arra a férőhelyre nem kap állami finanszírozást.

A családok átmeneti otthona részére egy lehetséges fejlesztési irány, hogy költségvetésének stabilizálása céljából szabályozásába bekerül a születendő gyermek férőhelyének fenntartói finanszírozása.

- szolgáltatások körének bővítése

Annak érdekében, hogy személyre szabott családgondozást, gyermekgondozást végezhessünk a családok átmeneti otthonában, szükséges, hogy a családok átmeneti otthona és a gyermekjóléti központ alapszolgáltatásain kívül egyéb, a piacon elérhető szolgáltatásokat is fel tudjunk ajánlani a családoknak (például korai fejlesztés, meseterápia, gyermekdráma, mediáció) és ezzel bővítsük szakmai palettánkat, együttműködő kapcsolatainkat. Ezekre érdemes felszabadítható forrásokat biztosítani, az intézményi költségvetésben.

- alapszolgáltatások körének bővítése

Átgondolandó, hogy a szolgáltatás személyre szabottságának garantálása céljából bővítve legyen a családok átmeneti otthona alapszolgáltatásainak köre - például családterápia, családkonzultáció, szülő-csecsemőkonzultáció, mentálhigiénés szolgáltatás szolgáltatásokkal

- gyermekfelügyelet biztosítása

A családok átmeneti otthonai nagyon különböző gyakorlatokat valósítanak meg annak tekintetében, hogy milyen módon vállalnak gyermekfelügyeletet a szülő akadályozottsága esetén.

Javasolt a szülőkkel az intézménynek megállapodást kötni gyermekfelügyelet átvállalásának feltételeiről. Ennek során az alábbi szempontokat javasolt mérlegelni:

- a családok átmeneti otthona fizikai körülményei
- a szakgondozók munkarendje
- a család kapcsolati hálója
- kétszülős vagy egyszülős-e a család
- a szülő munkavállalási lehetőségei, erőforrásai.

Felhasznált források

A családok átmeneti otthonai és a gyermekjóléti szolgálatok közti együttműködés – a gyermekjóléti szolgálatok feladatai: Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Konszenzus Konferenciája 2006. 15-27. oldal

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan 3. átdolgozott kiadás, 2017. augusztus EMMI

A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő-és jelzőrendszer működésének és működtetésének szabályairól szóló módszertani útmutató 2024. BM

PROTOKOLL A család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő - és jelzőrendszer folyamatairól 3. átdolgozott kiadás 2024. BM

Fogalomtár - Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete Forrás: http://www.macsgyoe.hu/letoltesek/fogalomtarak/2012-10-26/gyermekjoleti_fogalomtar_2012.html Letöltés: 2023. 01. 08.

Papp Krisztina – Tüski Anna: *Átmeneti gondozás – célszerű vagy ideális elképzelés.* Módszertani kézikönyv Budapest, NCSSZI 2005.

Szakmai protokoll családok átmeneti otthona keretében működtetett krízisközpontok számára Forrás: https://szocialisportal.hu/wp-content/uploads/2019/03/KKP_protokoll_20190402.pdf Letöltés: 2024. 03. 19.

Felhasznált jogszabályok

a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.)

a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.)

a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény

a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény

149/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Gyer.) a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

331/2006. (XII.23.) Kormányrendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről

15/1998 (V. 30.) NM rendelete (a továbbiakban: NM rendelet) a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények feladatairól és működésük feltételeiről

Tartalom

Előszó.....	2
Az alkalmazott fogalmak tartalma.....	3
Átmeneti gondozás	3
Címadatok	3
Illetékesség.....	3
Az átmeneti gondozás és a családok.....	5
A családok kísérésének alapelvei	7
Együttműködés az információ átadás módja, tartalma, a döntés folyamata	7
Krizis és intervenció.....	8
Belépés a csáo szolgáltatásba	10
A csgysz/csgyk feladatai	12
A bejutás módja szerinti feladatok.....	14
Esetismertetés/esetkonferencia	15
Kilépés, kiléptetés	20
Lehetséges kimenetek a kilépésre	20
Kilépés kérdései.....	20
Együttműködés a hatósági intézkedésre tett javaslat elkészítésében.....	24
A védelembe vétel.....	27
Védelembe vétel oka.....	27
Ha a csáo-ba költöző család gyermeke védelembe van véve	27
Felülvizsgálat	28
Ami miatt szükség lehet a gyámhatóság belépésére a segítőfolyamatban	29
Ideiglenes hatályú elhelyezés.....	30
Válsághelyzetben levő várandós gondozása	33
Lehetséges kimenetek.....	34
A család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szakmai feladata	35
Felelősségvállalás – szakmai bizalom - partnerség	35
Gyermekkel kapcsolatos konkrét feladatok	36
Felnőttekkel kapcsolatos konkrét feladatok	37
Lehetséges fejlesztési irányok - az alapfeladatokon túli szolgáltatásbővítés.....	37
Felhasznált források	39
Felhasznált jogszabályok	39

